

Sefa Koyuncu

Yaşadıkça

sefa.koyuncu@tg.com.tr

Şadi Çalık'ın soyut eserleri

Sene 1973...
Etibank Seydişehir Alüminyum Tesisleri Araştırma ve Laboratuvarlar Müdürlüğünde laborant olarak çalışıyorum.

Bölüm şefimiz beni, beraberinde getirdiği kişi ile tanıştırtıyor:

-Sefa Bey; misafirimiz **Şadi Çalık**, müdürlük binamızın önündeki anıtı boyamak için gerekli test çalışmalarını laboratuvarımızda yapacak. Kendisine yardımcı olur, ihtiyaç duyduğu materyalleri verirsiniz.

-Elbette efendim. Hoş geldiniz Şadi Bey!

Kısa bir hoş beşten sonra, konuşmaktan çok çalışmayı seven misafirimle tezgâh başına geçiyor ve hemen işe koyuluyoruz.

Boyada istediği rengi tutturmak ve tabii ki çevreye dayanıklılığı sağlamak için epeyce deney yapıyor.

Birlikte çalıştığımız iki hafta içerisinde birkaç defa sormama rağmen, **"İstanbul'da bir atölyede çalışıyorum"** demek dışında, mesleği ve kariyeri hakkında pek bir şey söylemiyor.

Ben de fazla üzerinde durmuyorum.

Nihayet, çalışmalarını tamamladıktan sonra da vedalaşıp gidiyor.

ÇİZGİNİN MEKÂNDA DEĞERİ

Aradan uzun zaman geçiyor. Sene 1979...

24 Aralık akşamı televizyonda haberleri izlerken, ekranda fotoğrafını görünce dikkat kesiliyorum. Sunucu şöyle diyor:

-Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü Başkanlığı da yapan **Prof. Şadi Çalık** vefat etti. Yurt içi ve yurt dışında birçok ödülün sahibi olan **Çalık**, **1977'de Devlet Sanatçısı Ödülünü** almıştı.

Bunları işitince, dudaklarımdan gayri ihtiyari, "Vay be... **Şadi Bey**, meğer neymiş" cümlesi dökülüyor.

Ve, sene 2013...

İlk tanışmamızdan 40 yıl sonra **Şadi Çalık**, tekrar kağıda çıkıyor.

Çağdaş san'atı araştırırken; kızı **Siren Çalık**'ın yazdıkları ve baş-

ka kaynaklardan, **Şadi Çalık**'ın, **Türkiye'de soyut heykelin** öncülerinden olduğunu öğreniyorum.

1949'da **Paris'e** giden **Şadi Çalık**, burada bir yıl kalıyor; çağdaş san'atın **İkinci Dünya Savaşı** sonrası öncülerini tanıyor. **Rue de la Grand Chaumiere'deki Soyut Sanatlar Atölyesi'nde** çalışıyor.

Yeri gelmişken hemen belirtelim ki, soyut heykel; **Doğu ve özellikle İslâm san'atlarının** etkisinde kalan **Paris Okulu ressamlarının** yaptığı soyut (nonfigüratif) resme paralel; klasik **Yunan ve Roma** heykel san'atına tepki olarak gelişen, çağdaş bir san'at akımıdır..

Nitekim, 1957'de inşaat demirinden yapıp sergilediği soyut heykeli ile büyük yankı uyandıran **Şadi Çalık**; **"Minimumizm"** adını verdiği, Türkiye'de bir ilk olan ve günümüzde de önemi gittikçe artan bu ilginç çalışması ile **"tek bir çizginin mekânda değerini göstermek"** istemiştir.

SAN'ATLARIN SENTEZİ AKIMI

Şadi Çalık, 1955'te **Ankara Etibank Genel Müdürlüğü** yeni binası cephesi için açılan yarışmada **Türkiye'de** yapılan ilk soyut rölyef ile birincilik ödülü alıyor; ancak eser, anlaşılabilir endişesiyle uygulanamıyor. Bu rölyef, mimari ve güzel sanatların bütünlüğünü savunan **"san'atların sentezi"** akımının **Türkiye'deki** ilk örneği sayılıyor (ki bu durum; camiler, minâreler, çeşmeler ve muhtelif yapılardaki taş ve ahşap süsleme san'atlarını dikkate aldığımızda, **Selçuklu ve Osmanlı san'atının** da **"mimari ve güzel sanatların sentezi"** çizgisinde olduğunu söyleyebiliriz).

Şadi Çalık'ın soyut eserleri arasında ayrıca, **Ankara Kızılay'daki Yapı ve Kredi Bankası binası** cephesine yaptığı bir amblem-rölyef ile aynı binanın girişine, **Selçuk Küfî yazısından** ilhamla çalıştığı bir rölyef de var alıyor.

Sözün özü:

-Prof. Şadi Çalık'ın çağdaş Türk soyut san'atındaki öncü rolünü, vefatından 32 yıl sonra da olsa bugün çok daha iyi anlıyoruz!..

Makaleyi, yazarın sesinden dinlemek için QR kodunu okutun.